

3. Гірка В.О., Гірка І.О., Старовойтов Р.І. Фізичний практикум з механіки та молекулярної фізики: навч. посібник. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 228с.
4. Методические указания к оценке точности измерений в физическом практикуме ВТУЗа / сост. К.С.Гаргер, А.В.Моисеева. Днепродзержинск: ДИИ, 1978. 6с.
5. Збірник методичних вказівок до лабораторного практикуму з курсу фізики для студентів технічних спеціальностей. Розділ «Електрика і магнетизм» / укл. В.Г.Таран, О.В.Рязанцев. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2010. 140с.
6. Методичні вказівки до організації та виконання лабораторних робіт з курсу фізики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх технічних спеціальностей / укл. С.В.Губарєв, В.В.Шталь. Кам'янське: ДДТУ, 2018 р. 32с.
7. Авраменко В.І., Карімов І.К. Теорія ймовірностей і математична статистика: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2013. 245с.
8. Карімов І.К. Комп'ютерні методи та засоби розв'язання інженерних задач: навч. посібник. Кам'янське: ДДТУ, 2017. 283с.

Надійшла до редколегії 18.06.2019.

УДК 504.062.2

DOI 10.31319/2519-2884.35.2019.63

ГУБАРЄВ І.В., к.т.н., професор,
засл. тренер України
ГОЛЬТЕР І.М., к.ф.н., доцент
ЛЕВЧЕНКО М.М., студент

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ПЕРЕКЛАДУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В РЕАЛЬНИХ УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЗМАГАНЬ З ШАШКОВОГО СПОРТУ

Вступ. Сьогодні Україна інтегрується до зони Європейської вищої освіти, головне завдання якої – привести освітню політику країн Євросоюзу до спільного знаменника. Отже, національні освітні програми повинні бути максимально ідентичними, адаптованими одна до одної. Це означає, що вступ нашої країни до міжнародної освітньої спільноти потребує якісних змін у рівні підготовки перекладачів, які є «обличчям», своєю візитною картою, і повинні гідно представляти наш науковий і технічний потенціал, національний колорит, багату історію та культуру рідної держави світовій спільноті.

Як підкреслюють вчені у галузі лінгвокультурології та перекладознавства, зокрема, Л.Гайченко, М.Гарбовський, Б.Байер, Ж.Кобе перекладачі-професіонали, які глибоко знають свій предмет, мають високу загальну культуру та ерудицію, здатні творчо нестандартно мислити і здійснювати переклад на рівні європейських стандартів [1-3]. Вимогами для всебічної якісної підготовки фахівця зараз є як його високий рівень знань і володіння певною іноземною мовою, так і загальний інтелектуальний, професійний, творчий рівні. Завдяки цьому поєднанню молодий фахівець може вирішувати складні професійні завдання, швидше адаптуватися до реалій сучасного суспільства, аналізувати результати своєї діяльності, справлятися з психофізіологічними навантаженнями [4-6].

Постановка задачі. На сучасному етапі розвитку українського суспільства в умовах розширення міжнародних зв'язків та обміну інформацією підготовка спеціалістів, які володіють декількома мовами і здатні виконувати роль посередника у спілкуванні представників різних мовних колективів, – важливе завдання сучасних університетів [7-9]. Тому допомога студентам-перекладачам у придбанні навичок із забезпечення взаєморозуміння між людьми, що розмовляють різними мовами, з метою зруйнування мовного бар'єру та встановлення міжкультурних зв'язків на міжнаціональному рівні повинна застосовуватися під час проведення виробничої практики, умови якої максимально наближені до умов їхньої майбутньої професійної діяльності. Разом з тим, рівень дослідження шляхів удосконалення перекладацької практики недостатньо високий, що й зумовило вибір теми статті.

Мета роботи полягає у формуванні комунікативної компетентності майбутніх перекладачів із забезпеченням вільного, нормативно-правильного й функціонально-адекватного володіння всіма видами мовленнєвої діяльності іноземною мовою та систематизації та розвиненні мовленнєвої реактивності та перекладацької пам'яті у студентської молоді та здатності майбутніх перекладачів накопичувати, транскодувати і транслювати отриману інформацію.

Результати роботи. Вивченням особливостей підготовки майбутніх перекладачів та їхньої професійної компетентності займаються вітчизняні та зарубіжні науковці: С.Кальма, Б.Байер, Дж.Кобі, Д.Као, Н.Феркло, Х.Дем-Дженсен, К.Скотт-Теннет, Д.Гонзалез, Д.Хааг, А.Мелбі, В.Комісаров, Л.Латишев, Р.Міньяр-Белоручев, В.Сафонова, І.Халеева, Т.Ісаєва, Ю.Хольц-Мянттярі та ін. На їхню думку, професійна компетентність характеризується, в першу чергу, як сума знань, умінь, навичок і особистісних характеристик, які потрібні перекладачу для успішного здійснення своїх професійних функцій. Для успішної діяльності перекладачеві потрібні, крім суто лінгвістичних, чималі фонові знання – історії і літератури, екстралінгвістичні, загальнокультурні, країнознавчі. Крім того, переклад у спеціальних галузях – економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині тощо – вимагає знання специфічних термінів.

Взагалі професійна творча діяльність перекладача – складний багаторівневий процес, який полягає в здатності якісно і компетентно створювати творчий продукт – переклад мови оригіналу – на основі сформованої мотивації, професійних знань, умінь і навичок, розвинених творчих здібностей фахівця і набутого ним професійного досвіду. Як зазначає українська дослідниця О.Шупта, складовими структури професійної діяльності перекладача є: потреба; мотив; мета; спосіб; результат [10]. Важливою складовою інтелектуального росту і незалежності особистості у період інформатизації суспільства, розвитку пізнавальної активності, самостійності та творчості у навчанні студентів, тобто основою всебічних творчих здібностей студентів є нові інформаційні технології. Вони розглядаються як педагогічна умова, яка забезпечує ефективне і якісне засвоєння знань. Реалізація даної умови вирішується у ході перекладу в реальному режимі часу через використання супутникових систем, мережі Інтернет; самостійного аудіювання іншомовних текстів; редагування машинного перекладу, виконання практичних вправ на розвиток гнучкості мислення, контекстуальної здогадки, образної пам'яті, швидкості реакції [10].

Але однією з головних умов для позитивної мотивації навчання і налаштованості студентів-перекладачів на переклад як на особистісно-професійну діяльність і творчий процес є виробнича практика. Це допомагає сформуванню соціальних і особистісних мотивів здобувачів вищої освіти, наочно зрозуміти сутність і специфіку перекладацької діяльності. Саме вдалий досвід перекладацької практики викличе у здобувача вищої освіти бажання підвищувати рівень знань і умінь для успішної і плідної професійної діяльності. Функціонування даної умови забезпечується аналізом нестандартних перек-

ладацьких ситуацій і причин здійснення непрофесійного перекладу під час практики [11-13].

З метою забезпечення якісної підготовки спеціалістів з напрямку «Філологія» виробничу практику студентів III курсу ДДТУ у кількості 24 осіб проводили в умовах, які максимально були наближені до умов їх майбутньої професійної діяльності. Базами практики на території України для майбутніх спеціалістів з перекладу стали молодіжні чемпіонати світу 2005, 2010 рр. та Європи 2012 р. з шашок у м. Кам'янському. Спілкуючись як під час змагань, так і у вільний час протягом дня з досвідченими перекладачами та носіями іноземної мови на базах практики, студенти Дніпровського державного технічного університету отримували не тільки знання, але й набували неоціненного практичного досвіду роботи.

Перекладацька діяльність студентів під час практики складалася з декількох етапів. На початковому етапі (1-2 дні) студентам надавалася повна інформація про зміст і тривалість практики, а також форму звітності (особливості оформлення щоденника практики, звіту і словника), проводилися зустрічі з керівниками практики від підприємства: управління молоді та спорту Кам'янської міської ради та міської федерації шашок, де студентами-перекладачами були отримані завдання на період практики, проведено знайомство зі специфікою міжнародних змагань з шашок. Для складання приблизного словника спеціальних термінів з шашкового спорту студенти також були забезпечені аналогічними за тематикою матеріалами державною мовою.

На основному етапі студентів було розподілено на певні ділянки баз практики, які не могли обійтися без допомоги перекладачів (театр – відкриття та закриття змагань, головна суддівська колегія (головний суддя, секретар та лікар турніру), лінійні судді, які забезпечували змагання чотирьох вікових груп (до 10, 13, 16 та до 19 років) із загальною кількістю спортсменів до 250 осіб (2005 рік – 120 учасників, 2010 рік – 80, 2012 рік – 250), готелі, де розміщувалися учасники змагань, ресторан, де відбувалося їх харчування, іноземні делегації, які прибули на міжнародні змагання (13 іноземних держав (Азербайджан, Бельгія, Білорусь, Голландія, Італія, Латвія, Литва, Молдова, Німеччина, Польща, Росія, Франція, Естонія)). Протягом восьми днів змагань студенти щодня зранку відвідували консультації, які проводив керівник практики від університету, отримуючи рекомендації та зауваження за попередній день роботи та доповнюючи словник спеціальних термінів коментарями відповідно до сфери набутих знань з шашкового спорту.

На заключному етапі під час підготовки і здачі звітної документації студенти обмінювались з керівником враженнями про організацію та проведення практики; озвучували основні труднощі і проблеми, з якими стикалися протягом практики, здійснюючи переклад спеціалізованих виразів з іноземної мови (англійська та французька) на державну, з державної мови – на іноземну. Безперечно, тільки поєднання теоретичної і практичної підготовки надавало можливість студентам-перекладачам під час ділових зустрічей, переговорів, екскурсій тощо долати труднощі усного перекладу будь-якого рівня.

Закріплення студентів за існуючими ділянками баз практики відбувалося з урахуванням у них під час навчання в університеті прояву необхідних психологічних якостей, які могли б найбільш знадобитися в тому чи іншому середовищі, необхідність чого зазначається багатьма фахівцями, зокрема Л.Гайченко, Ю.Коротковою, М.Гарбовським, С.Кальма, Д.Гонзалезом та К.Скоттом-Теннентом [1, 2, 8, 13, 14].

Так, на забезпечення перекладу привітань на урочистому відкритті та закритті змагань, на сцені театру, були залучені студенти, які виділялися серед усіх мовленнєвою реактивністю (здатністю швидко сприймати чужу мову і швидко відтворювати її рідною) та перекладацькою пам'яттю (здатністю абсорбувати великий обсяг інформації

і забувати непотрібне), здатністю переключатися з однієї мови на іншу, психологічною сталістю (витриманість, вміння знаходити вихід із складних ситуацій), контактністю (прагнення спілкуватися з іншими людьми) та інтелігентністю.

До головної суддівської колегії (головний суддя – міжнародний арбітр з Франції, секретар – міжнародний арбітр з Бельгії та лікар турніру з України) були направлені для здійснення комунікації з носіями мови студенти-перекладачі, які, добре сприймаючи на слух іноземну мову, могли забезпечити за обмежений час послідовний усний і письмовий переклад, одночасно передбачаючи реакцію і сприйняття, розуміння й оцінку оточуючих (уміння поєднувати перекладацькі якості та якості психолога).

На допомогу лінійним суддям, які безпосередньо під час змагань мали контакт із загальною кількістю спортсменів до 250 осіб, були направлені студенти-перекладачі у кількості 8 осіб (по 2 студенти на кожну вікову групу спортсменів) з вмінням знаходити необхідну інформацію відповідно до тематики перекладу, здатністю розбиратися у технологічних процесах та устаткуванні, діяти в тих галузях, у яких здійснюється переклад. Для забезпечення перекладу у готелях, де розміщувалися учасники змагань, були залучені перекладачі з володінням знань щодо об'єкту, де відбувався відпочинок спортсменів, та здатністю швидко і цілеспрямовано створити і в процесі усної комунікації швидко активувати і актуалізувати необхідну інформацію.

До роботи у ресторані, де відбувалося харчування учасників змагань, були направлені студенти-перекладачі зі знаннями у різноманітних сферах, адже на цій ділянці чемпіонату були потрібні якості не стільки спеціаліста з іноземної філології, тобто того, хто володіє фонетичною, граматичною системою мови та достатнім для спілкування словниковим запасом, а ті, хто добре розумілися на соціолінгвістичних міжнаціональних відмінностях народів та вміли швидко опановувати основні знання з різних галузей, у яких здійснювали переклад. Студентам-перекладачам, які були залучені до роботи з іноземними делегаціями, збірними провідних країн з шашкового спорту, що прибули на міжнародні змагання, протягом дня необхідно було забезпечити повноцінний відпочинок після напружених та виснажливих змагань молоді, яка перебувала далеко від батьків, і тому одними з важливих якостей, які були необхідні нашим практикантам, задіяним на цій ділянці, були доброзичливість, вміння створювати позитивний емоційний настрій серед членів іноземної делегації.

Отже, студент-перекладач, який з перших днів зумів встановити зі своєю делегацією шляхом активного спілкування стосунки справжнього співробітництва та співдружності з урахуванням національних традицій місцевого населення, досяг основного – допоміг забезпечити взаєморозуміння між людьми, що розмовляли різними мовами, встановити міжкультурні зв'язки на міжнаціональному рівні.

Висновки. Під час виробничої практики студенти систематизували й розвивали мовленнєву реактивність та перекладацьку пам'ять у студентській молоді та здатність у майбутніх перекладачів накопичувати, транскодувати і транслювати отриману інформацію, на власному досвіді переконалися, що перекладач повинен бути експертом не тільки у сфері іноземних мов, а й у сфері міжкультурної комунікації, повинен сприяти встановленню контакту між сторонами.

Крім того, за час практики, використовуючи різноманітні інформаційні джерела (друковані та електронні словники, енциклопедії, ресурси мережі Інтернет) та комп'ютерні програми перекладацької пам'яті, студенти визначили особливості роботи перекладачів в умовах організації і проведення змагань міжнародного рівня, сформували та розвинули навички спілкування з дітьми та молоддю (спортсмени різних вікових груп) з шашкового середовища; навчилися планувати та організовувати змістовне дозвілля дітей з інших держав (іноземних делегацій). Це, безумовно, стало важливим етапом для підготовки до подальшої успішної професійної діяльності.

Таким чином, перекладацька виробнича практика відіграє значну роль у професійній підготовці майбутніх перекладачів і допомагає, разом з іншими чинниками, процесу формування їхньої комунікативної компетентності, яка передбачає не тільки оволодіння мовою як засобом спілкування, навчання, самоосвіти, а й забезпечує вільне, нормативно-правильне й функціонально-адекватне володіння всіма видами мовленнєвої діяльності іноземною мовою, що дозволяє їм після закінчення вищого навчального закладу здійснювати всі передбачені для перекладача функціональні обов'язки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайченко Л.К. Невирішене у перекладацькій практиці. К.: Астра. 2012. С.54-59.
2. Гарбовский Н.К. Теория перевода. М.: Изд-во Московского Ун-та. 2004. 543с.
3. Baer B.J., Koby G.S. Beyond the ivory tower: Rethinking translation pedagogy. Amsterdam. The Netherlands: John Benjamins. 2003. 259p.
4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г.Кремень. Київ: Юрінком-Інтер, 2008. 1040с.
5. Cao D. Translating law. Clevedon. UK: Multilingual Matters. 2007. 208p.
6. Fairclough N. Critical discourse analysis: The critical study of language. London. UK: Longman. 2010. 608 .
7. Исаева Т.А. Педагогическая практика в образовательном процессе высших учебных заведений России и за рубежом (на примере университетов Великобритании, США, Германии). *Молодой учёный*, 2012. №4. С.412-414.
8. Короткова Ю.М. Організація практичної підготовки вчителів початкових класів на педагогічних відділеннях початкової освіти Греції. *Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр.* Слов'янськ: СДПУ, 2006. Вип. XXXIII. С.32-38.
9. González D. Multiple voices in the translation classroom. Amsterdam. The Netherlands: John Benjamins. 2004. 259p.
10. Шупта О.В. Формування готовності до професійної творчої діяльності майбутніх перекладачів: Дис...канд..пед.наук:13.00.04.Тернопільський національний пед. ун-т ім.В.Гнатюка.Тернопіль.2005.242с.
11. Носовець Н.М. Педагогічна практика майбутніх учителів в країнах Європи і в Україні. *Вісник Чернігівського національного пед. ун-ту*. Серія: Педагогічні науки. Чернігів, 2011. Вип. 90. С.115-119.
12. Ульяницкая Т.В. Особенности организации педагогической практики в аспекте требований новых образовательных стандартов. *Стратегия качества в промышленности и образовании: материалы VII Междунар. конф. International Scientific Journal Acta Universitatis Pontica Euxinus. Special number*. Болгария, Варна, 2011. Т. 2. С.75-76.
13. González D., Scott-Tennent C. A problem-solving and student-centred approach to the translation of cultural references. *Meta*. 2005. № 50(1). P.160-179.
14. Kalma S. Dolmetschen und Diskursanalyse – Anforderungen an Dolmetschleistungen. *Anglistik und englischunterricht*, 1995. № 55/56. S.233-245.
15. Dam-Jensen H.. Decision-making in translation: A pilot study of students' translation processes. *Fachesprache*, 2012. № 34 (3-4). P.146-164.
16. Hague D., Melby A., Zheng W. Surveying translation quality assessment: A specification approach. *Interpreter and Translator Trainer*, (2011). № 5(2). P.243-267.

Надійшла до редколегії 11.09.2019.